СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 276. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 25-го листопаду, 1936. — VOL. XLIV. No. 276. Jersey City, N. J., Wednesday, November 25, 1936. THREE CENTS

БУВШИЙ АМБАСАДОР ДЖЕРАРД НА ЮВИЛЕЙНІМ СВЯТІ „ДНІСТРА"

НЮ ЙОРК. — Українське запомогове Товариство „Дністер", 361 відділ У. Н. Союзу, відсвяткувало в неділю, 22-го листопаду, врочисто ювилей свого 10-літнього існування.

Рано члени товариства зібралися в Українськім Народнім Домі, звідки пішли походом з прапорами на поминальне богослуження й панахиду до церкви св. Юрія. Зполудня в салі Сентрал Пляза почалася забава, по котрій, коло 8-мої години вечором, почався врочистий бенкет.

Бенкет, на котрий зібралося понад 700 осіб добірної публики, що виповнила салю, відкрив промовою гр. Максим Савіцький, голова бенкетового комітету, та віддав провід бенкету в руки тостмайстра, гр. Михайла Пізнака. Цей зарядив офіційне починання бенкету відспіванням гимну американських українців гр. Петром Ординським при акомпаніяменті орхестри п. М. Сербенського. Гр. Ілля Гузар, предсідник „Дністра", зложив привіт від „Дністра", подаючи притому маркантніші факти з історії організації.

По відограню орхестрою гимну У. Н. Союзу промовив гр. Микола Мурашко, головний предсідник У. Н. Союзу. Він підкреслював зріст „Дністра" і центральних організацій зі злуки малих місцевих товариств та показував на велике поле праці, яке ще стоїть перед членами У. Н. Союзу в Ню Йорку, найбільшій українській кольонії в Злучених Державах.

Пані Марія Гребенецька відспівала кілька українських пісень. Опісля було баритонове сольо гр. Петра Ординського, а потім молода панна О. Никифорчин відспівала вязанку українських народніх пісень. Пані Гребенецькій акомпаніював п. Г. Стембер, а панні Никифорчин пані Гребенецька.

Джеймс В. Джерард, бувший американський амбасадор до Німеччини, оваційно витаний учасниками бенкету, підкреслював довгу боротьбу України за національну державу. Він звертав увагу, що нині в Европі й Америці йде боротьба між диктатурою, комуністичною й фашистівською, та демократією, але він не сумнівався, що в тій боротьбі демократія побідить та що й український нарід добуде собі повну національну свободу.

Суддя Джеремія Магоні говорив про ідеольогічні звязки між українською й ірляндською іміграцією та порівнював українську національну боротьбу з боротьбою Ірляндії.

Гр. Дмитро Галичин, головний рекордовий секретар У. Н. Союзу, підкреслював існування й розвій запомогових організацій як підставу демократичного устрою Америки.

Гр. Роман Слободян, головний фінансовий секретар-касієр У. Н. Союзу, звертав увагу на тверді фінансові основи У. Н. Союзу, які публично признав недавно асекураційний комісар стейту Пенсилвенія.

Гр. Максим Савіцький перевів урочисте доручення памяткових перстенів „Дністра" виконним урядникам товариства, найбільше заслуженим коло його розвою, а саме: гр. Іллі Гузареві, предсідникові; гр. Михайлові Боднареві, секретареві; і Андрієві Свитакові, касієрові, при чому кожний нагороджений урядник дякував товариству за приємну несподіванку. Стефан Ковальчук вічитав наспілі привіти.

Д-р Алберт Амато, голова чужинецької дивізії в виборчім комітеті губернатора Лемана, звертав увагу на близькі звязки між українцями й політичними організаціями Америки та підкреслював потребу дальшої політичної організації української іміграції. Промовляли ще гр. Алфред Венц, предсідник литовської дивізії Демократичної Партії, гр. Омелян Ревюк, д-р Юрій Андрейко, асемблимен Степан Ярема, Володимир Душник, Василь Цільник та інші.

Бенкет закінчено в опівночі відспіванням українського національного гимну. Гості зійшли до балевої салі на танці.

СУД БОРОНИТЬ ЗАКОНУ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

ВАШИНГТОН. — Найвищий суд признав в одній справі, що закон про забезпечення проти безробіття, ухвалений леґіслятурою стейту Ню Йорк, не противиться американській конституції. Рішення принято більшістю голосів. Уважають його побідою ліберального розуміння конституції.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА ВИКИНЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ЮНІЙ.

ТАМПА (Флорида). — По гарячій дебаті конвенція Американської Федерації Праці потвердила виключення з членства Федерації Праці всіх юній, що належать до Комтієту Промислової Організації, закидуючи їм бунт через творення конкуренційної організації.

Ні в дебаті ні в голосуванню не брали участи представники юній, що належать до цього Комітету, бо їм не признано права участи в конвенції.

Конвенція теж постановила уповноважити спеціяльний комітет вести далі переговори з Комітетом за полагодження роздору в Федерації. Рівночасно з тим конвенція уповажнила виконний уряд Федерації Праці скликати спеціяльну конвенцію організації на випадок, якщо буде треба „драстичніших засобів".

При голосуванню над потвердженням виключення юній, приналежних до Комтієту для Промислової Організації, за виключення віддано 21,679 голосів, проти 2,043.

Критики виключення закидали виконному комітетові, що його поступок є безправний, несправедливий та що він нищить автономію юній, що належать до Федерації Праці.

СТРАЙКИ У ФРАНЦІЇ.

Минулого понеділка вийшли в Парижі на страйк найменше нових 25,000 робітників, що домагаються кращих умовин праці. Також у Лілль вийшли 12,500 робітників на страйк, 12,000 вийшли в Тулюз. Робітничі організації в Бордо, Івер і Рон рішили також вийти на страйк.

КАНАДА ЗАБЕЗПЕЧУЄ СОБІ ТОРГОВЛЮ З НІМЕЧЧИНОЮ.

Канада і Німеччина підписали через своїх представників торговельні договори, на основі яких Канада сподівається вдвоє побільшити свою торговлю з Німеччиною. Всякий кредит, який Німеччина дістане в Канаді через експорт своїх товарів, має бути ужитий на закупно продуктів Канади. Це означає зрівноваження торговлі на оба боки.

Минулого року Канада спровадила німецьких товарів за $9,908,000, але Німеччині продала своїх товарів тільки за $4,559,000. Ріжниця була на $5,349,000 в користь Німеччини.

Новими договорами Німеччина обовязується купувати в Канаді більше пшениці; на це призначено 35 процентів цілого її кредиту в Канаді, решта є на мінеральні продукти, головно асбест, мідь і нікель, а також на яблока, рибу, дерево й інші продукти.

ДОЧКА КОМУНІСТА З ВІНОМ 20 МІЛІОНІВ РУБЛІВ.

Недавно вийшла замуж за француського князя де ля Рошфуко Людмила Красін, дочка відомого большевицького дипльомата, Леоніда Красіна, що помер 1926 року. Вона принесла з собою віна 20 міліонів рублів золотом... Дивна річ — дочка большевика, комуніста, і має 20 міліонів рублів золотом! Та ще дивніше стане, коли додамо, що коли Красін умер 1926 року, то полишив по собі в банку 60 міліонів рублів золотом. Красін іще 1917 року, заки большевики сконфіскували приватні маєтки, подбав, щоб вложити в француських банках 37 міліонів рублів золотом. А потім на становищі комісара закордонної торговлі придбав понад 20 міліонів рублів золотом. Від 1919 року до 1924 Красін був комісарем закордонної торговлі, в році 1924 амбасадором у Франції, в роках 1925-26 амбасадором в Анґлії. А родина його ввесь час жила в Парижу. Ну, а дочка його ніколи не була комуністкою і тепер стала княгинею.

ДАЛЬШІ АРЕШТИ НІМЦІВ У СОВЕТАХ.

Советська влада далі арештує німців, що знаходяться на її території. Як чергових арештувала чотирьох німців у Москві і Києві. Усіх арештованих німців є вже 32. Рівночасно з німцями арештують також советських громадян. Часопис „Правда" заповів, що небавом розстрільна чета застрілить Григорія Пятакова, бувшого асистента комісара тяжкої індустрії, якого діяльність від довшого часу є під обсервацією.

СПРАВА РЕФОРМИ КАЛЕНДАРЯ ЩЕ НЕ ДОЗРІЛА.

Досліди, переведені Г. Ґард-Польським" статті про „конечність" зміни календаря для українців на григоріянський пригадує львівське „Діло" дискусію про календар, що відбулася в „Ділі" кілька літ тому, і каже, що „тодішня дискусія показала, що справа реформи календаря на нашому ґрунті ще не дозріла і моглаб тепер викликати навіть непередбачені несподіванки та довести до шкідливого для нас потрясення".

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО МАТЕРИ.

Шериф повіту Дікейтур (Джорджія) каже, що один молодий мурин, ідучи в неділю до недільної школи, стрінув на дорозі малу дитину, що ходила довкола тіла лежачої жінки. Шериф ствердив, що жінка вже не жила. Судовий лікар переконався, що вона згинула від удару твердим предметом по голові. Як її знайдено, вона вже не жила яких 12 годин. Дитина має 18 до 20 місяців.

ЗА ЗНЕВАГУ ДЕРЖАВИ.

Перед окружним судом у Чорткові на виїздній сесії в Бучачі засудили 6-місячною безоглядною вязницею Степана Цаленя з Порхової, який у підхмиленому стані зневажив польську державу.

РОЗСТРІЛЯЛИ ЖИДІВСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА.

„Хвиля" подає: У советській Україні арештували жидівського письменника Макса Еріка, родом з Соснівця, й по 24 годинах розстріляли. Еріка арештували під замітом троцьківської діяльности.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ЗВИЧАЇ.

„Ленінградская Правда" принесла коротку нотатку про нечуване звірство двох робітників. Вони для забави кинули до кітла з кипятком одну робітницю, яка тяжко попарилася. Товариський суд переказав справу советському судові, але вже півтора місяця справи не розглядали.

13 ОСІБ ЗАТРУЇЛИСЯ ҐАЗОМ.

У Варшаві мешканці одного дому відчували від довшого часу запах світильного ґазу, але що дім не має ґазової інсталяції, не привязували до цього уваги. Аж одної ночі сталася жахлива катастрофа. 13 осіб з пятьох родин стали жертвою затроєння ґазом. Найбільше потерпіла родина вчителя Ковалевського і працівника міської різні Козирського. Ціла родина Ковалевських, зложена з чотирьох осіб, згинула. В родині Козирських згинули дві особи. Сім інших затроєних осіб удалось відратувати. Показалося, що попід дім ішла в землі ґазова рура до недалекої фабрики. Рура трісла і світляний ґаз добувався крізь землю і підлоги до мешкань. Критичної ночі ґаз виходив так сильно, що затруїв кільканацять осіб.

ЗЛОДІЇ-ГУМОРИСТИ.

В Будапешті трапилась недавно весела подія. Три злодії закралися до великого склепу залізних виробів П. Мунка. Вони вломилися до каси, але не знайшли в ній навіть зломаного сотика, бо власник забирав кожного вечора всю готівку з собою. Злодії не дуже стурбувались невдачею, бо написали на писарській машині листа такого змісту: „Дорогий пане Мунк! Ми справді здивувались, коли переконалися, що вам справді так погано ведеться, бо нам також ведеться зле. Уявіть собі, якщо ми всюди стрінемо порожню касу, не залишиться нічого іншого, як піти на жебри. Навіщо ми так мучились? З глибокою пошаною — три приятелі.

ПРИДУРКУВАТИЙ ПАЛІЙ.

В Хотині, пов. Калуш, придуркуватий Йосиф Бурґер підпали хату Магдалини Сверици, що згоріла до тла. Опісля божевільний підпалив загороду Дрогомирецької, але вогонь швидко вгасили. При підвалюванні третьої загороди, що належить до Катерини Довденко, божевільного зловили. Його відставлять до заведення умово недужих.

ЧИ ВЕРНЕТЬСЯ?...

Канадійський комуністичний провідник Тим Бак перебуває тепер в Еспанії. Тим Бак був одним з комуністичних вязнів, що були засуджені на 5 літ за часів прем. Бенета. Його випущено під умовою, що має зголошуватися що місяця до поліції до весни 1937 р. Однакож Тим Бак виїхав у липні до Европи і від того часу до поліції не зголошується, хоч не був від цього звільнений. Тимсамим він нехтує умову, під якою його випущено, і тому буде арештований, коли вернеться до Канади.

УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВА У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ, — У неділю, 8 листопаду ц. р., відбулося в салях Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові відкриття 8-мої вистави Асоціяції Українських Незалежних Мистців. Вистава відбулася в честь митр. Андрія Шептицького. Представник АНУМ дав короткий доклад, у якім підкреслив заслуги митрополита в піддержці українського малярства, як теж висказав радість, що у цій виставі бере участь велике число картин ріжних українських малярів, старших і молодших. Картини ці є високої мистецької вартости. За своєю формою вони є західньо-европейські, але за своїм змістом — суто-національні. На виставу явилося велике число українського громадянства.

КНИЖКА МАРШАЛА БАДОЛІЯ.

РИМ. — Недавно вийшла книжка італійського маршала Бадолія, котрий підбивав Етіопію, про етіопську війну. Бадоліо пояснює, чому Італія так скоро виграла війну, хоч майже цілий світ предсказував, що війна потребує значно довше й для італійців потягне більші жертви. „Війна була виграна відносно легко,—говорить Бадоліо—коли брати під увагу численні і ріжнородні трудности, що стояли на нашому шляху. Причин цього треба шукати в тому, що ми в противности до хаотичної примітивности наших ворогів ділали методично, заздалегідь докладно підготовлялися, пізнали ворога й ділали згідно з його характеристичними прикметами. Ми проявляли надзвичайно рідку в таких випадках прикмету: вміти ждати, наносити удари в належний момент і ранити ворога відважно й рішучо".

ЦІЛА НІМЕЧЧИНА В ОБОРОНІ СТІКЛІНҐА.

БЕРЛІН. — Засуд німецького інжиніра Стіклінґа в Новосибірську викликав бурю протестів у цілій Німеччині. Майже вся німецька преса, включаючи офіційну, містить гострі напади на Совєти, називаючи їх скритовбивниками і душогубами й закликає цілий світ проти цього большевицького варварства, що нині діється в Росії. Офіційна преса заповідає, що коли Стіклінґ згине, то Німеччина витягне з цього найдальше йдучі консеквенції й не занедбає нічого, щоб його смерть пімстити. „Фелькішер Беобахтер" передбачає, що засуд Стіклінґа це тільки початок, що дуже можливо після цього засуду зачнуться масові арешти німців у Совєтах, і накликає німців бути до цього готовими.

ЗАБОРОНА АНҐЛІЙСЬКИМ КОРАБЛЯМ ПЕРЕВОЗИТИ АМУНІЦІЮ.

ЛОНДОН. — Анґлійський уряд заборонив усім своїм кораблям перевозити до Еспанії зброю й амуніцію. Багато анґлійських кораблів, що блукають між ріжними світовими портами, займаючись перевозом ріжних товарів, робили добрий інтерес на еспанській революції: одні з них везли зброю й амуніцію з німецьких, італійських і інших портів для революціонерів, а інші з француських і большевицьких для еспанських червоних. Тепер Анґлія заборонила своїм кораблям займатися цим ремеслом, бо боїться, що італійські кораблі можуть заатакувати анґлійський корабель, якому на поміч мусів би прийти уряд і в той спосіб могло би прийти до війни між Анґлією й Італією.

ПОЇЗДКА УГОРСЬКОГО РЕҐЕНТА ДО РИМУ.

БУДАПЕШТ. — Угорський реґент Горті виїхав з Будапешту, щоб удатися до Риму в цілі затіснення угорсько-італійської приязни. В Римі приготовляють Гортієві королівське приняття. По нього на стацію виїде сам Мусоліні і італійський король Віктор Емануель. У часі свого побуту Горті в імени Угорщини визнає новостворену Мусолінієм італійську імперію, а короля „імператором".

ГОСТИНА ТУРЕЦЬКОЇ ФЛЬОТИ НА МАЛЬТІ.

ВАЛЕТТА (Мальта). — Анґлійська адміраліція запросила на Мальту турецьку фльоту, якій справила гучну овацію. Відвідини ці мають політичний характер і є пригадкою для Мусолінія, що на Середземному морі, вразі якогось випадку, напр. вразі нападу італійської фльоти на Мальту, Італія натрапить не лише на британійську фльоту, але також на інші фльоти. Повертаючися з Мальти, турецька фльота зложила візиту деяким грецьким портам. Проте італійський амбасадор в Лондоні, Ґранді, старається навязати з Анґлією дружні відносини і не виключене, що наступної весни відвідає Мальту й італійська фльота.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗРОСТАЮЧИЙ РОЗЛАМ

На відбуваючійся тепер у місті Тампа, у стейті Флорида, річній конвенції Американської Федерації Праці стала, як можна було сподіватися, першим питанням справа основ орґанізації робітничих юній, що тепер уже перeродилася властиво на боротьбу між Федерацією Праці й Комітетом для Промислової Орґанізації.

Кілька місяців тому, поки виконний уряд Федерації Праці завісив був у членстві в Федерації робітничі юнії, що приступили до Комітету для Промислової Орґанізації, багатьом здавалося, що ріжниця не доведе до такого загострення. Як уряд Федерації Праці завісив ці юнії в їх членстві в Федерації, дехто сподівався, що найближча конвенція Федерації Праці ці непорозуміння полагодить. Навіть як обєднані довкола Комітету робітничі юнії не відступили від Комітету, дозволяючи в цей спосіб урядові Федерації Праці зробити завішення правосильним, ще й тоді дехто не покидав надії на те, що конвенція таки вспіє заглаїти зростаючий розкол між двома напрямами в робітничих юніях.

Конвенція, здається, поклала кінець усім тим сподіванням. Замісць старатися покласти основи під зусилля за те, щоб обєднати назад розбиті сили, конвенція наче навмисно поклала собі за ціль це розєднання ще далі збільшити. Наперед конвенція на самому вступі своїх нарад постановила, щоб зорґанізовані робітники набудуче не признавали за юнійний значок юнії „Амалґамейтед Кловдинґ Менюфектюрерс", що звязалася з Комітетом для Промислової Орґанізації, а признавати зате значок юнії „Юнайтед Ґармент Воркерс", що є звязана з Американською Федерацією Праці.

Комітет для Промислової Орґанізації постановив не сидіти з заложеними руками, як його нападають, але завдати певний удар зо свого боку. І ось на конвенцію приїжджає президент типографічної юнії й заявляє конвенції, що юнія не буде оставатися в звязку Федерації Праці, якщо виконний уряд Федерації Праці буде далі мішатися в те, в який спосіб кожда юнія веде свою орґанізаційну роботу та з ким вона лучиться. Таке мішання типоґрафічна юнія вважає поломанням федеративних засад, на яких була орґанізована Американська Федерація Праці в 1886-тім році.

За цим кроком проти Федерації Праці можна сподіватися якогось посунення з боку Федерації. І за кождим таким кроком розкол між двома напрямками орґанізування робітничих юній замісць зменшувати, ще більше зростає.

Дуже можливо, що незадовго треба буде числитися з новим фактом робітничого орґанізованого життя, фактом невідкличного розламу американського трейдюнізму.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ КАПІТАЛІЗМ

Капіталістичний устрій зі своєю головною засадою „приватної власности" не є тільки чисто економічним поняттям, але також (і то в більшій мірі) духово-фільософічним поняттям. Там, де люди можуть мати приватне майно і ним розпоряджатися; там, де вони можуть добиватися чогось вищого, або тратити те, що мають; там, де вони за свою особисту напругу дістають від суспільности якусь нагороду, якесь вивищення, — там люди живуть цілком іншими гадками, цілком іншими почуваннями, ніж у суспільності, де приватної власности нема. Відповідно до тих почувань вони цілком інакше формують свій характер, а далі вигляд своєї цивілізації.

Большевики, чи комуністи, або інтернаціональні, крайні соціялсти, щоби приготовити ґрунт для комунізму, висувають наперед свої матеріялістично-фільософічні засади й стараються защіпити серед загалу матеріялістичні погляди на світ. Щоб навчити людей думати виключно економічними і матеріялістичними поняттями, вони стараються за всяку ціну притупити націоналістичні почування та знищити релігію, бо як одно так і друге лежить в ідеалізмі душі і є поза обсягом впливів матеріялістичних калькуляцій. Матеріялізм і ідеалзм це два поняття, що себе взаїмно виключують. Коли один переживає, другий мусить згинути. Далі: комуністи хочуть підкопати родину, що теж основується з одного боку на містичній тайні подружжя, а з другого боку на містичному голосі кровного посвоячення.

Дірвавшися в Росії і в Україні до влади, большевики переводили і далі переводять свої засади з жахливою жорстокістю. Вони опльовували і далі опльовують релігію, зневажають Бога, християнську фільософію, хоч у цій фільософії, вже хочби тільки з інтелектуально-наукового боку, є багато цінностей. Підкопували вони також усіми способами основи родини, викпиваючи любов матери до дітей і любов дітей до матери. В той час, коли в зненавиджених ними капіталістичних краях давали нагороди тим дітям, що написали найкращу задачу про любов до матери, большевицькі педагоги давали нагороди тим дітям, що приносили шпигунські доноси на своїх родичів. Ці основи капіталістичної цивілізації, як любов до родини, любов до нації, ідеалізм, релігійність — це в очах большевиків були „буржуазні видумки", які треба з корінем вирвати.

Але кінець діло хвалить. Коли якусь систему вдається перевести в життя, то звичайно історія прощає першим піонірам їх методи, навіть коли ці методи були жорстокі. Придивімсяж тепер, які успіхи осягнула большевицька система за час свого 19-літнього існування.

Туристи, що приїжджають з поїздки по Советах, чужі журналісти, а передовсім утікачі з цього большевицького „раю", всі стверджують, що попри вигідні готелі та люксусові авта, в яких большевицькі аґенти возять чужих туристів, в СССР панує велика нужда. Люди, з малими винятками, дуже вбого вдягнені; крій і матерія їх одежі дуже нужденні, черевики в більшості полотняні. Також люди нужденно їдять і мешкають. Дві кімнати на родину, це вже великий „люксус", якого може доступити тільки якась вища персона. Цю нужду, попри офіційні захвалювання, мимохіть стверджує сама большевицька преса.

Не завели також большевики клясової рівности, себто цеї своєї найголовнішої доктрини, в імя якої вони дурили довгі роки широкі маси, та в імя якої піднесли революцію. Ріжні комісари і державні урядовці, як теж червоноармійські офіцири, а далі ріжні офіційні мистці, як письменники, малярі, музики, актори, вкінці всякі директори і завідувачі фабрик, дістають значно кращу нагороду за їх працю, ніж звичайні робітники. Беручи під увагу їх платню і платню чорнороба, включаючи до їх платні також усі вигоди, як безплатні помешкання, безплатні білети до театрів, кін і на залізниці, а далі „спеціяльні" клюби і ресторани, де вони впрост даром можуть дістати всякі люксусові річи — то ріжниця ця буде значно більша, ніж вона була за часів приватного капіталу.

Не знесли большевики також так званої „надвишки", проти якої створив Карло Маркс свою науку. В Советах надвишку праці робітникам далі забирають, і то таку надвишку, про яку в капіталістичних краях нікому навіть не снилось. Це з цинізмом признають самі большевицькі вожаки. Справді вони це троха інакше пояснюють, та кажуть, що надвишку цю вони забирають на дальшу розбудову варстатів праці, але чи таке пояснення зміняє справу? Таксамо пояснювали і далі пояснюють цю надвишку й капіталістичні краї, з тою тільки ріжницею, що ми бачимо конкретні докази цих пояснень. Приватний капітал, що жив і жиє з загалу, мусить пристосовуватися до уподобань цього загалу. Капітал у руках большевицької кліки з цим числитися не потребує. Він є в руках малої урядової кліки і він старається, щоб задоволити в першій мірі потреби цеї кліки. А найголовніші потреби цеї кліки є те, щоб за всяку ціну закріпити свою владу. Тому большевицький державний капітал усю свою „надвишку" обертає в першій мірі на те, щоб закріпити своє панування. Він витискає останні поти з робітника, щоб його кервавицею будувати свою мілітарну силу, будувати фабрики літаків, тенків, ґазів і всяких інших венних причандалів, як і на те, щоб мати доволі готівки для пропаґанди за границею. Ось яким цілям служить большевицький капітал, та на які річи витрачує ославлену „надвишку"! Вкінці, щоб краще витискати працю з мязів робітника, большевики не завагалися завести „систему поту", назвавши її „стахановщиною".

В той спосіб працює большевицький капіталізм. Це цинічна брехня, що в Советах нема капіталістичної системи. Вона є і працює такими жорстокими методами, про які приватному капіталові ніколи і не снилось.

Богдан Галайчук.

КАТАЛЬОНІЯ Й КАТАЛЬОНЦІ

Від кількох місяців кипить громадянська війна в Еспанії. За нею стежить увесь світ. Від висліду цієї війни всі почали цікавитися й Катальонією. Майже що дня читаємо у пресі про катальонський уряд т. зв. хенералідад та про його армію, що самостійно боронить дуже довгий відтинок еспанського червоного фронту — арагонський. З цього приводу хочемо зазнайомити наших читачів із Катальонією й катальонським питанням.

Катальонією зветься тепер урядово автономна провінція Еспанії, своїм простором більше менше на половину менша від Східньої Галичини (2,144,000 населення на 32,192 кв. км. Вона творить лише частину земель, де говорять по катальонськи. Бо по катальонськи говорять і в другій еспанській країні, в Валенсії, в малій републиці в Піренеях — Андорі, на Балеарських островах, та у Франції, в країні Русільон. Та населення цих останніх країн не проявило досі ще достатньої національної свідомости, щоб домагатися обєднання з автономною Катальонією. Разом говорить по катальонськи — 4,693,000 людей.

Катальонія — це найбагатша країна Еспанії. Сама Еспанія складається, здебільша, з окружених горами високорівень, половину її поверхні творять пустарі. Зате Катальонія, із своїм лагідним, вогким середноморським підсонням, розвинула в себе високо хліборобство, тут процвітає торговля та промисловість. Тут, у Катальонії зосередилася більша частина еспанського промислу текстильного (прядильно-ткацького), папіряного, а далі — хемічного, деревяного й т. д., в Катальонії знаходиться найбільша еспанська пристань Барсельона, рівночасно — найбільший фінансовий (грошевий) осередок Еспанії.

Для поневоленого народу природні багатства його землі часто є прокляттям. Це ми бачимо на прикладі України. Та в Катальонії ця справа була ще складніша. Передусім промисловість витворила в Катальонії велику армію робітництва, що, при нездорових еспанських суспільних умовин, стала армією революції. У звязку з цим комунізм і анархізм (безвладдя) розпаношилися в Катальонії більше, ніж в інших частинах Еспанії. З другого боку, катальонські підприємці мусіли запобігати ласки еспанського уряду, що хоронив їх фабрики високими митами. Таким чином Катальонія звязана з господарського погляду з Еспанією. Промислова Катальонія різко відріжняється від хліборобсько-скотарської Еспанії, і це саме приковує її до Еспанії: без еспанського ринку катальонська торговля, промисловість і фінанси знидиліб, зокрема в теперішних часах, коли є такі великі митні й девізові обмеження.

На прикладі Катальонії бачимо, як заважує господарська ділянка в державницьких справах, як вона може злити один народ із другим, хоч він зовсім окремішний, самостійний.

А катальонці — народ для себе окремішний. Передовсім вони ріжняться від решти населення Еспанії мовою, яка куди більше подібна до провансальської мови, що нею говорять на півдні Франції, ніж до еспанської. Ця мова має славні традиції. Від раннього середньовіччя розвинулася багата література тією мовою. Катальонія, разом зі сусіднім і мовою спорідненим Провансом, була батьківщиною „трубадурів", мандрівних поетів-співаків, що витворили прегарну лицарську й любовну поезію. Пізніші часи приносять Катальонії великих поетів (Авзіяс Марш, Явме Роіґ, Бернат Метхе).

Алеж Еспанія, приєднавши (1479) Катальонію, почала накидувати їй свою мову, що виробилася з кастилійського говору, говору Кастилії*), осередньої частини сучасної Еспанії, катальонське письменство в XV. в. паде й відроджується щойно в XIX. ст. (Рубіо І Орс, Баляґер, Вердаґер та інші поети й письменники). Тепер катальонська література має багато славних письменників (Сольдевіля, Піко, Ґуансе, Ґассоль, Рібальта, Д'Ольвер, Ґарсес та ін.). Катальонська драма, що видала в XIV.—XV. ст. кілька гарних творів, також відродилась у XIX. ст. Катальонська наука має також гарні традиції і продовжувала їх безперервно до наших днів. Крім дослідів над власною культурою (мова, історія, народознавство, літературознавство), працювали катальонські вчені зокрема над правом і природознавством. У мистецькій ділянці катальонці поставили високо малярство, музику та архітектуру (будівництво).

Яким способом цей старий культурний народ попав тепер у ряди борців комуністичної революції, це вияснює його історія.

Коли араби (маври) заняли південну Еспанію (711 р.), в Піренейських та Кантабрійських горах повстала низка дрібних християнських держав, що згодом зросли чи тим, що лучилися одна з одною, чи займали мавританські землі. Найдалі на схід висунена з цих держав була Катальонія. Увільнивши свою землю від арабів, вона піднеслася на високий рівень під культурним, господарським та політичним оглядом. Та 1410 р. Катальонія сполучилася з Араґонією, яка знову 1479 р. обєдналася з Кастилією. Згодом Кастилія здобуває верх над рештою еспанських країв і починає їх немилосерно утискати. Катальонці пробували боронити своїх прав із зброєю в руках, але програли й мусіли приглядатися тому, як у XVIII. і XIX. вв. Мадрид топче останки їх політичних вольностей.

У першій половині XIX. ст. прокидається в Катальонії культурний рух, який у 60 рр. минулого століття набирає політичного змісту. В 1892 р. „Катальонська унія" складає проєкт самоврядного статуту Катальонії і від того часу катальонський народ бореться за його здійснення. В 1913 р. Катальонія дістає досить куценьку автономію під назвою „манкомуніти". Вона використовує її, як може, для політичної й культурної розбудови й далі бореться за більші вольности. Тимчасом 1923 р. тодішній диктатор Прімо де Рівера касує „манкомуніту" та кидається переслідувати катальонські установи. Обурені на це катальонці заключують у літку 1930 р. з еспанськими лівими партіями, ворогами диктатури, т. зв. „Сан-себастіянську умову", що запевнює їм політичні вольности.

Коли Еспанія стала републикою, становище катальонців трохи покращало. Але й між републиканцями вони стрінули завзятих ворогів. Замісць автономної держави, катальонці дістали лише краєву автономію, яку вони почали з запалом розбудовувати. У Барсельоні, столиці Катальонії, повстав катальонський уряд („хенералідад"), під проводом заслуженого борця за волю Катальонії, Манії. Та лихо не спить.

Після передостанніх виборів кортеси, себто еспанський

*) Кастилія й Араґонія (північно-східня частина Еспанії) дали завязок сучасної еспанської держави.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(62)

Цеж театер. Цеж той поміст, на якому ще і ще раз виступають дивовижні люди зпід далекої Полтавщини. Виступають і обдурять невинно-чудесними своїми скорботами, викличуть хвилювання, вичавлять вогкість на очах і справді щирий сміх. Після йдемо у світ, а вогкість очей, сміх і навіть запах картини несемо зі собою. О, напевно радісно буде згадати ті постаті в дні, коли прийдеться робити звіт прожитого.

Володько вже не потребував би більше дивитися. І так затямив кожне слово. Але все таки пішов і другого дня. З приємністю пішов. Причепурився, як міг. Ваксував свої чоботи до блеску. Він же виступає на сцені. Про це знають усі і всі знайомі будуть на нього дивитися зі салі.

Саля убрана. На стінах Шевченко, Франко, гетьмани. Перший раз жовто-сині прапорчики зявилися. Володько он далеко ззаду в самому куті притаковився. Він ще раз, поки не покличуть його співати, переживає траґедію Полтави. Саля набита. Пани наїхали зо всіх околиць. З Мизова, з Верхова, з Гільча. Білі такі, прозорі. Цвітуть по салі, мов лілеї, особливо он там далеко зпереду на тих червоних, позичених у директора, плюшових стільцях. А тиша навколо велика. Володько оглядається навколо в свому куті. Спиняється на пальці, щоб якось і собі кинути погляд на сцену. Ось близиться до кінця. Завіса падає. Саля зривається і клекотять оплески. Затремтіли спітнілі стіни. Володько бочком протискається до переду. Вони виступають. Карпо Пилипович, вилизаний у своїх ґаліфе-ероплянах, бундючно шикує своїх хористів.

Готові. Хор стоїть непорушно і чекає, поки підніметься завіса. Володькове серце чітко тукотить. Карпо Пилипович дає знати і завіса полопотіла догори. Володько не бачить ні салі, ні людей у ній. Він дивиться просто в рот Карпові Пилиповичу, який відчаяно розмахує руками. Пісня виходить значно гірше, ніж було на співанках, але по скінченню чорне проваллє зпереду вибухає такою тріскотнею, що Карпо Пилипович, нашвидко відкланявшись, завдає тон на другу пісню. Це вже ліпше. Володько починає відчувати себе. Щось два рази поворушив навіть головою. Помітив також, що в чорній прірві перед ним повно облич.

Кінець. Гураґан оплесків. Завіса рушуче відтяла зперед очей салю. Хористи виходять. Вони можуть собі йти до дому, щоб не заважали публиці при танцях. Жорстока несправедливість. Вони навіть не мають права подивитися, як танцюють.

На салі гримнула орхестра. Вязанка пісень Давидовського надає всім крила, підносить. Публика виходить і розливається по „фойе" та коридорах.

Тут знов щастя всміхнулося Володькові. — Гей, там, хлопці! — гукнув Карпо Пилипович. — Стільці зносити!

Чудесно. Хлопці кидаються зносити стільці. Вони ще незовсім зайві, а там, мовляв, побачимо. Можливо якось замішаються в юрбі і хто там на них буде звертати увагу. Володько щасливий неймовірно. Власними руками торкається ще теплого вишневого плюшу. Ах, яка божевільна насолода носити ці стільці. Бігає, гримотить кованим чоботом і, видається, ніби на одній нозі гицає.

І ось саля чиста. Одні, Шевченко, Франко і черга дрібніших панують по стінах. Шевченко суворо ловить на мушку погляду котрого, ніби продивити його хоче. Франко байдуже й абстрактно поверх усіх дивиться. Жовто-сині прапорчики, мов екзотичні метелики, почіплялися кутиків їх рамців. А посередині великої стіни владною і певною мовою твердить плякат: „Встане Україна і розвіє тьму неволі".

Але, хлопці, Володьку! В кут! Робить наступ струнна орхестра. Ось вона увійшла, розмістилася. Раз, два і бризнув вальс. Салю заливають, заповнюють... Навколо мигає серпанок, плечі, коси. Володько тиснеться в кут. Колиб тільки розпорядчик не заглянув сюди. По своїй дурній звичці він напевне не захоче зрозуміти Володька і лишити його в спокою. А тут за спинами людей він зовсім непомітний і нічого такого кепського не станеться, як він і собі послухає вальса та полюбується, як оті шалені люди крутяться. А тут йому зовсім вигідно. Він і не думає лізти на презент, отуди до переду. Хто хоче, то і звідсіль все побачить. Само собою...

А саля живе. Музики розгойдують „Дунайські хвилі" Ходором пливуть пари. Приємно, радісно. Володько бачить це поперше у свому життю. Гордий, що може це бачити, що пробився через мужицьку гущу до ясної, залитої музикою, салі. І хоч він тут не яка важна персуна, одначе це неважно. Неважно йому грати якусь персуну. Важно бути тут, бачити, чути, пізнати розмах життя, щоби після роздумати над ним, розповісти матері, своїм товаришам з Тилявки, розбудити й у них бажання підніматися з низу до верхів, де так радісно, просторо й ясно.

І мимохіть згадав хатину свою, матір, батька. Забули його, не їдуть. А хто його знає, чому не їдуть. Бачить виразно батька, як той лежить вкритий старим кожухом і дивиться у стелю. В очах докір. Це Володькові. Це він, невдячний син, кинув одинокого і недужого батька, а сам отут розкошує по балях. Хтож там тепер молотить, хто воду носить, хто порається з худобою? Катерина. Колиб хоч Василь скорше вернувся.

Ах, той розпорядчик. Таки помітив. І хочеться йому по всіх закутках лазити та турбувати чесних глядачів, які чейже ніякої не роблять шкоди. — До дому, до дому, хлопці! Спать пора!...

Теж опікун який знайшовся. Хоч-не-хоч, а відходити таки треба. Онде і Карпо Пилипович такою тобі їжицею поглядає. Щастя, що вчіпилася йому до руки якась брунетка. Копиця чорнізного волосся, горіюча червона квітка на ньому. Він прилип до неї, блискучі білі зуби, сміх. Він, видно, зовсім забув за свої речівники та прикметники...

(Дальше буде).

парлямент, помітно пересунувся направо: до нього ввійшли консервативніші люди, люди ворожі до нового, прихильні до старого ладу. Вони хотіли піднести Еспанію з безладдя революції, при чому думали, що й меншинні автономії спричинюють теж те безладдя. Катальонський уряд, що його головою був тоді вже Компаніс, пробував охоронитися від загрози з боку нового уряду Еспанії революційним шляхом: перед двома роками, в жовтні 1934 р., він виповів Мадридові послух.

Катальонські провідники мали тоді лише погано вишколену й озброєну міліцію (народнє військо) та службу безпеки. Вони сподівалися, що ця їх збройна сила зможе спинити еспанські війська до того часу, доки добровольці не створять поважнішої армії. Та сподіванки не справжнилися: збройні сили хенералідаду не витримали першої еспанської атаки, сам він у повному складі дістався до вязниці. Пропала катальонська автономія. Владу над країною дістав еспанський ґенерал із диктаторськими уповноваженнями.

Щойно на весну 1936 р., коли велику більшість у кортесах здобули ліві партії, лівиця, в Мадриді вернулася децентралізація. Катальонські державні мужі вийшли на волю, відносини між Мадридом і Барсельоною покращали, нові кортеси ухвалили для Катальонії знову автономічний статут, до влади знову повернувся „хенералідад" із більше менше з тими самими людьми. Правда, катальонці не вдоволялися новою автономією, вони вважали її занадто вузькою. А проте рішили співпрацювати з новим осереднім урядом і поширювати крок за кроком свої права.

Нагода до цього прийшла незабаром. Під новою владою Еспанія йшла щораз то більше наліво, безладдя ширилося, влада висмикалася урядові з рук. Очевидячки — і влада над Катальонією. Прийшло літо. Праві, національно настроєні еспанці зірвали повстання проти мадридського уряду. Той уряд із трудом латає фронти розаґітованою, нездисциплінованою міліцією, з неменшим трудом сяк-так панує над краєм, де влада переходить до комуністичних, анархістичних (безвладників, що не визнають ніякої влади) і т. п. місцевих орґанізацій. Хібаж може він тоді тримати руку на далекій Катальонії, що лучиться з його володінням лише вузькою смугою між Середземним морем і південною Араґонією, якою заволоділи повстанці? Серед таких умовин Катальонія, залишена на власні сили, виступає супроти Мадриду більше як союзник, ніж як підвладна частина краю. Вона має власну армію, що бореться в Араґонії з національними еспанськими військами, які наступають далі Ебром, вона сама управляє своїм краєм. Є такі навіть думки, що Катальонія прямує до повної незалежности, що вона залишиться незалежною державою, коли національні еспанські війська займуть усю Еспанію.

Та дійсність щось не дуже потверджує такі здогади. „Хенералідад" мало залежний від мадридського уряду, але місцеві чинники влади не багато більше залежні від хенералідаду. В обороні перед повстанцями „хенералідад" дав зброю вулиці — і тепер вона, вулиця, панує. Панує, поутворювавши на московський лад усякі совети, комісії безпеки, виконавчі комітети лівих партій і т. д. В їх руках — адміністрація (управа), служба безпеки, судівництво, навіть військо. „Хенералідад" робить, що може, щоб оберегти населення від насили, культуру від знищення, та щоб стати паном краю: крок за кроком нищить революційні форми й заступає їх правильними: військові частини, які досі підлягали верхівкам поодиноких лівих партій, підпорядкував спільному командуванню, місцеві революційні комітети заступив звичайними міськими радами й т. д.

Нема змоги провірити, наскільки ці всі зусилля вінчаються успіхами. З поодиноких вісток, які через закордонну пресу дістаються з Барцельони, можна зробити висновок, що країна зруйнована, що попала в безладдя. Не можна сказати, що катальонські незалежники взяли у свої руки владу, що закріплюють незалежність, використовуючи братовбивчу війну в лоні панівної, еспанської нації. Бож праві катальонці вступають в ряди еспанської національної армії, владуж захопили ліво настроєні люди та вулиця. Свою теперішню незалежність Катальонія завдячує виключно хвилинній слабости осереднього еспанського уряду. Вона її утратить, як лише Мадрид сконсолідується, обєднається, вбється в силу, — байдуже чи під червоним, комуністичним, чи під червоно-золотим, себто національно-еспанським прапором. —(„Життя і Знання").

СОЛОМА ЦІННІША ВІД РИЖУ.

Досліди переведені Г. Гарднером в Бомонт, Тексас, виказали, що з рижової луски і соломи можна діставати дуже цінні хемічні продукти. Солому можна переробляти на тривкий папір, а також з неї і з луски можна добувати дуже важні хемічні складники, потрібні при виробі целюльойзи, штучної ґуми і т. п. Г. Ґарднер твердить, що на вагу луска й солома дають дорожчі продукти, ніж та сама скількість чистого рижу.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

РАДІО Й ІСТОРІЯ.

На святі десятиліття існування радіового підприємства „Нешенел Бродкестинґ Компані", що відбулося недавно в Ню Йорку, виступав Ля Ґвардія, нюйорський посадник міста, з цікавими увагами про історію радія.

Свято справді на щось придалося. Ми зжилися з радіом так, що й забуваємо, що його придумано зовсім недавно. Не від речі буде пригадати нам, який поступ зробив цей винахід за кільканацять літ.

РАДІО Й ПОЛІТИКА.

Ля Ґвардія говорив між іншим:

„Дехто з вас певно чував, що кілька днів тому ми мали в Америці вибори. Радіо зовсім змінило й піднесло техніку політичних кампаній".

Це завважили всякі, що приглядалися президентським виборам від довших літ та порівнювали воборчі кампанії з часу перед винаходом радія з виборчими кампаніями по його винаході.

Наприклад, до винаходу радія кандидат міг вигошувати ту саму промову по кілька разів. Нині, коли радіо розносить кожну промову по цілому краю, а то й поза край, шануючий себе кандидат мусить на кожнім публичнім виступі виголошувати іншу промову.

ЧИ ДО КРАЩОГО?

Говорив далі нюйорський посадник:

Радіо причинилося багато до того, що здерто маску з політиків та заставлено політичні партії стверджувати факти та держатися спірних питань".

На основі цих виводів Ля Ґвардія приходить до висновку, що „радіо в Америці причиняється до поширення справжнього духа демократії".

Тимчасом один анґлійський міністер говорив недавно на вічу в Анґлії, що радіо причинилося немало до заведення диктатур в Европі. Мовляв, до заведення радія всякий політичний демаґоґ не мав нагоди промовляти до таких великих товпищ народу, до яких він може промовляти нині. Нині він може промовляти до десяток тисяч людей відразу і тимсамим відкликатись до їх масових почувань.

На зверха це виглядає на основну суперечність. Одначе, чи не можливо погодити ці погляди? Чи не залежить вплив радія від населення? Чи не можливе таке, що в краю з комуністичними нахилами радіо буде скріпляти ці нахили, в краю з фашистівськими нахилами радіо буде скріпляти фашистівські нахили, а в краю з демократичними настроями демократичні настрої?

ПОГЛЯД НАЗАД І ПОГЛЯД НАПЕРЕД.

Ля Ґвардія заповідав дальший розвій радія.

Він каже, що незадовго радіо певно буде давати інтернаціональні програми.

Це звичайний висновок з історії: з того, що якась річ повстала й розвивалася, виходить, що вона буде далі розвиватися, себто прибирати нові форми. Люди, що забувають на те, що світ досі розвивався, забувають теж на те, що він буде далі розвиватися.

РАДІО Й МОВА.

Що це буде мати якийсь вплив на розвій людських мов, можемо догадатися.

Ось, у 1919-тім році американський письменник, Генрі, Л. Менкен, видав був книжку під наголовком „Американська мова", в котрій доказував, що анґлійська мова розвивається в Америці таким питомим собі способом, що вона вже нині є властиво мовою, зовсім незалежною від анґлійської мови Анґлії. Він доказував, що вона буде далі розвиватися в тому самому напрямі, себто відходити буде далі щораз більше від свого первісного анґлійського взірця.

У 1936-тім році цей самий учений видав нову перерібку цеї самої книжки. Хоча книжка має той самий наголовок, то провідня думка цеї книжки вже інакша. Менкен уже не доказує, що мова Америки буде щораз далі відходити від анґлійського взірця, перетворюючися в зовсім осібну, „американську мову". Він каже, що ці дві мови починають щораз далі до себе наближатися. Він немовби робить висновок, що вони починають наново зливатися в одно русло, в анґлійську мову.

З цього не виходить, що він нині відкликує свої висновки, зроблені в першім виданню своєї книжки 17 літ тому. Він тільки каже, що американська й анґлійська мови проявляли кільканацять літ тому одну тенденцію, а нині другу; давніше за розеднання, а нині за зеднання. Чинники, що змінили напрям цих двох мов, є звукова фільма і радіо. Поширення американської звукової фільми в Анґлії заставило анґлійців вимовляти слова на американський лад і вживати щораз більше американських фраз. Коли до цього прийшло ще радіо, і анґлійці можуть нині прислухуватися американським радіовим програмам, американська мова почала так сильно тягнути за собою анґлійську, що дуже можливо, що за якийсь час знову повстане одна анґлійська мова, як була одна тоді, як анґлійські іміґранти в Америці почали розвивати свою мову незалежно від їхньої мови в рідній Анґлії. Отже давніше була одна анґлійська мова, мова Анґлії, а тепер буде одна анґлійська мова, мова Америки.

КЛОПОТИ ПИСЬМЕННИКІВ З КОЗОЮ.

Яка велика була ріжниця між анґлійською й американською мовою ще зовсім не так давно, про це свідчить розмова, яку один анґлійський письменник мав з одним американським письменником, приїхавши до Америки.

Оповідаючи про свого накладця, з котрим він мав ріжні суперечки, американський письменник сказав: "And then he got my goat!"

Коли перекласти це речення слово за словом, то воно значить: „А тоді він дістав мою козу!" Анґлійський письменник так і зрозумів це речення, і, не знаючи, при чому тут коза, став допитуватися: „То ви мали козу?"

І тут американець мусів вияснити анґлійцеві, що фраза 'to get a person's goat" значить не „взяти чиюсь козу", але „загнівати кого".

Так було двацять літ тому. Нині, кажуть, під впливом звукових фільм і радіових програм з Америки вже всякий в Анґлії знає, що значить ця американська фраза, ба навіть цеї фрази загально люди вживають.

У школі.

— Котрий старинний нарід був найщасливіший?

— Римляни.

— Чому?

— Бо не потребували вчитися латинської мови!

Добрий доказ.

— Мені здається, що той Куртуляк уже оженився.

— З чого ти це здогадуєшся?

— Бо тепер усюди видно його самого.

ЩИРІСТЬ

Отже ви, пане Степане, хочете бути моїм зятем?

— Гм . . . того не скажу, прошу пані, та коли вже оженюсь з паниною дочкою, то буде мусіти так бути!

———o———

Пяниця вернувся до дому пізно в ночі й хоче встромити ключ у браму, та це йому не вдається. Бачить це поліцай і каже чемно:

— Прошу вас, пане, дайте мені ключ, я вам відчиню двері.

— Не треба,—каже пяний—та можеб ви хвилиночку подержали дім, щоби не хитався.

———o———

Суддя: Отже підсудний назвав вас ідіотом, йолопом і кретином? Чи то правда?

Обвинувач: Так, пане суддя.

Суддя: То чогож ви його заскаржили?!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНҐСТАВН, О.

Листопадове Свято.

В неділю, 1. листопаду ц. р., відсвяткувала укр. православна громада в Йонґставн при співучасти місцевих братств, сестрицтв, товариств і клюбів свято Першого Листопаду. Свято відбулося за принятим українським звичаєм: того дня уладжено в церкві стрілецьку могилу з деревляним хрестом, а на могилі були два кріси і шабля, що пригадували боротьбу стрільців з ворогами. Панахиду відправив о. В. Дяків, сказавши притім про листопадовий зрив гарну і зворушливу проповідь.

На свято прибули з Пітсбурґа ред. М. Хандога і д-р Процик. В 8-мій год. вечором розпочався святочний концерт. Вступне слово мав М. Іванчак. Хор гарно відспівав під управою Т. Кольонського кілька пісень, за що дістав рясні оплески.

Милою несподіванкою для всіх був виступ шкільних дітей. Навчив їх співати і деклямувати о. В. Дяків. Діти опанували українську мову так, що виглядало, наче би приїхали з України. Вони гарно співали українські пісні і гарно деклямували. Дуже добре вивязався зі своїх точок також місцевий хор під управою Т. Кольонського, що складається в більшості з родженої тут молоді.

Святочну промову виголосив редактор „Народного Слова", М. Хандога. Гарне враження викликала своїм сольо-співом пані М. Дяків. Вона талановита співачка і її вокальні виконання всіх зворушували. На святочному концерті було біля 300 людей.

Присутні гості зложили жертву на народні цілі в сумі $46.-51. По оплаченню розходів осталося $30.50. Ці гроші вислано через Обеднання: $15 на інвалідів, $5.50 на політичних вязнів, $10 на боєву акцію. Зложили: о. В. Дяків $2; по $1: Коринецька, В. Юрчик, М. Іванчак, М. Середницький, Ю. Присташ, Оринчак, Стецьків, М. Стахура, Козенко, Бойко, Фук (з Ембридж); по 50 ц.: М. Хандога, Вітик, Середницька пані Конищак, М. Лінінський, Мигаль, Т. Денис, А. Падучак, М. Хайко, Єдинак, Дубас, С. Сиктор, І. Іванчук, В. Ганкевич, П. Короляк, П. Ґула, М. Нестор, Терлецька, І. Волощак, В. Сенчишак, А. Кравець, П. Гальчишак,

Комітет Свята.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

З забави на інвалідів.

В суботу, 14 листопаду ц. р., зібралися кілька українських родин на несподівану забаву, влаштовану для громадян Степана і Теклі Комаринських з нагоди 10-літніх роковин їх подружого життя. При гарній і веселій забаві гості не забули за рідний край. Гром. В. Ференц забрав слово і пригадав присутнім про те, що діється в рідному краю, та закликав до зложення жертви на народні цілі. Збірку перевели Н. Вільшинський і В. Михалюк. Жертвували: Ст. і Т. Комаринські $5; по $1: В. Ференц, Й. Швайка, П. Коніцький, Т. Коніцька, Й. Юркевич, В. Труфин, Н. Зборовський, В. Михалюк, П. Сернюк, Н. Вільчинський, Т. Вітковський; по 50 ц.: Д. Митулінський, А. Ґорґузінський; по 25 ц.: В. Перец, Д. Підлиський, С. Коніцький. Разом $17.75. Гроші переслано через Обеднання.

В. Михалюк.

НЕПОРОЗУМІННЯ

Молода жінка каже стурбована до чоловіка:

— Дорогенький, будемо мати незадовго більше одного члена родини.

— Цікавий я, чи то буде хлопчик чи дівчинка? — каже врадуваний чоловік.

— Моя мама розвелася з батьком і приїжджає, щоби мешкати у нас.

— о —

— Знаєте, наша стара сторожиха вибралася цієї неділі до звіринця. Як вернулася, питаюся її, як їй сподобалося!

— Е, прошу пана, це небелиці. Таких дивоглядних звірів направду нема в усьому світі!

ВЖЕ ТВОРИМО МУЗЕЙ!

Верховино, світку ти наш,
Гей, як у тебе там мило!...

Ой нема то краю, краю,
Над ту верховину,
Коби мені погуляти
Хоч одну годину!

Кому незнана ота пісня? Хто її не співав, хто під її такт не танцював коломийки? Залягла вона глибоко у наше серце й увійшла немов у нашу кров. Виссали ми її враз з молоком із материних грудей. Кудиб не кинула нас доля по світу, деб ми не були, коли почуємо звуки тієї пісні, то відразу понесе нас туга світами на шпилі верховини, на верхи наших рідних високих Карпат.

Пісня ця така проста, а яку глибоку правду висказує нам: „Верховино, світку ти наш!" Бо чи справді ті могутні карпатські верхи, що підвелись високо понад інші землі нашого краю, не є тим чудовим нашим „світком", що нагадує нам нашу минувшину, хоч повну сліз і недолі, а так нам дорогу? Чиж в тій верховині поміж скелями не скрилась перед ворогами українська душа в серцях наших гуцулів? Чи мешканці тієї верховини не зберегли в чистім вигляді звичаї нашого народу, його найкращу ношу, одяги, вишивки, вироби і пісню, що то виросли глибоко з народнього коріння і все відсвіжують національну душу кожного українця, будять тугу за своїм та нагадують ту волю і свободу, які такі дорогі для гуцула у карпатських верхах, де „як ігри вод пливе там час, свобідно, шумно, весело"? Чиж, згадуючи про це, може бути в тім щось дивне, що велике діло, якого піднялась наша іміграція на американській землі, оснування Українського Музею, зачато якраз від тих верховинських гуцульських виробів, що стануть для нас і наших нащадків на іміграції пружиним коріннєм, з якого рости і відроститиме українська душа? Хоч який непригожий ґрунт був би для того росту, то гуцульське коріння все знайде для української душі поживу, як гірська смерека знаходить її навіть серед камінних скель. Тому то Високодостойні Основники нашого Музею ще на весні цього року спровадили зі Львова гуцульську дублєть з Українського Національного Музею і вже їх примістили в нашім музею на американській землі. А літом знову, в часі вакацій, вибрався особисто директор нашого музею, Впр. о. Лев Чапельський, до краю для докладного перестудіювання нашого музейництва там на місці, а повертаючися, закупив рідні експонати гуцульських виробів, які привіз у пятьох величезних скринях. Автор цих рядків не мав ще нагоди побачити ці цінні музейні предмети, та вже на цім місці ділиться з нашим громадянством веселою новиною, що наш музей твориться, розвивається і росте.

Одначе кожна смеречина потребує не лише коріння, що тягне поживу з землі. Їй потрібні також галузки зі шпильками, що черпають корм з чистого повітря і блискучого сонця, галузки, що надають їй розгону і кажуть спинатися високо вгору. Не забули наші основники Музею і про галузки:

Ой, видно село, широке село,
під горою;
Ой, там ідуть Стрільці, Січові
[Стрільці,
До бою.
Іде, іде військо
Крізь широке поле.
Хлопців бо то, хлопці,
Як соколи.
Ха-ха, ха-ха, ха-ха-ха, ха-ха-ха, — гей!

Хтож з нас тої пісні не співав, хто її не знає? Хто не знає Українських Січових Стрільців, що своїми стопами поміряли всі українські землі від Карпат до Кавказу, і своєю кровю зросили українські простори? Їх слава гомонить по всьому світу, а кожний українець леліє память про них у своїому серці. Про них оповідають батьки своїм дітям геройські легенди, а матері сплакують при тім, згадуючи своїх поляглих синів, Січових Стрільців.

Гей, у лузі червона калина
похилилася,
Чогось наша славна Україна
зажурилася.
А ми тую червону калину
підіймемо,
А ми нашу славну Україну
гей, гей, розвеселимо!

Так співають про них і оповідають з уст до уст. Але хто лінше і хто більше може розповісти про них, як не ота блакитна стрілецька шапка з жовто-синьою кокардою, як не той однострій, що на ньому ще видніють плями пролитої крови, як не ті мистецькі образи, що на них зображені Січові Стрільці в розгарі боротьби за велику українську ідею, — як не всі ті річи, останки по Стрільцях, які недавно чи то спровадили чи з собою привезли основники і впорядчики нашого Музею сюди на американську землю?

Оті стрілецькі річи як і гуцульські вироби стануть справді галуззям і корінням для української іміграції, вони будуть усе нагадувати про рідну землю і будити за нею тугу, будуть пригадувати на велику ідею Української Держави, за яку стільки голов упало на полі слави і бою, будуть вказувати на великі обовязки іміграції супроти Рідного Краю.

Гарний початок зроблено. За цей короткий час придбано музейних експонатів досить. Одначе притім памятати треба, що все те придбано майже виключно жертвами одиниці-основника нашого Музею, — Високопреосвященого Кир Константина, а загал громадянства на наші щирі і горячі поклики відгукнувся досіль дуже слабо. А чейже Український Національний Музей в Америці це культурна установа всеї української іміграції, це гордість і слава всіх українців в Америці. Придбаними експонатами ледви можна буде прибрати одну салю. Багато, дуже багато річей треба ще буде закупити, щоби можна було Музей отворити і перед чужинцями ним похвалитися.

Основники і провід Музею своє тяжке завдання виконали совісно. Тепер черга на українське іміграційне громадянство, яке мусить щедро зложити грошеві жертви на Музей і помогти закупити дальші музейні річи. Не повинно бути ні одного імігранта, який не поміг би чимнебудь здвигнути американський український Музей. Мусимо справу Музею зробити справою національного обовязку і чести, справою патріотизму. Тому кличемо до всіх: Поможіть довершити великого діла! Кличемо Вас всіх, що походите з Гуцульщини: Поможіть набути Музееві на власність дальші гуцульські річи. А якщо є у Ваших руках які гуцульські вироби, пришліть їх до Музею. Поможіть, щоби Ви самі могли прийти до Музею і діткнутись рідної гуцульської землі, щоб Ви могли привести свого сина і показати йомі славні вироби Ваших батьків і дідів і защіпити в молоде серце любов до них. Кличемо Вас, всіх бувших Січових Стрільців і вояків Української Галицької Армії. Поможіть закупити сліди Ваших незабутніх дій і геройських подвигів, щоб Ви могли ще раз вбрати таку дорогу Вам стрілецьку шапку і згадати своє минуле, щоб Ви могли взяти ще раз до рук стрілецький кріс і притиснути його до свойого серця, щоб Ви могли ще раз подивитись бодай на портреті в очі тих людей, що Вас провадили до бою і кресали в серці вогонь. Кличемо врешті і всіх українців, деб вони не були: Присилайте свої датки для Музею на адресу:

Ukrainian Museum,
Glenbrook Rd.,
Stamford, Conn.

Поможіть закупити і стягнути якнайбільше експонатів і зробити той Музей направду українською твердинею на чужій землі, в якій українська іміграція набиратиме сил до національного життя. Присилаймо жертви і помагаймо творити Музей зі словами Шевченка на устах:

Нехай ще раз посвухаю,
Як те море грає,
Як дівчина під вербою
Гриця заспіває.
Нехай ще раз усміхнеться
Серце на чужині,
Поки ляже в чужу землю
В чужій домовині.

о. Мирон Зайтач.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЧЕСТЕР, ПА.

З весілля на народні цілі.

Недавно подружилась панна Софія Рубаш з Михайлом Єдинаком з Честер, Па. Тому, що це популярна українська молода пара на їх весілля зіхалось поважне число гостей не лише з Честер, але з Балтимор, Вілмінґтон і інших околичних місцевостей. Хоч обоє молоді тут роджені, по весіллю вони перевели по старому українському звичаю, так, як їх батьки і мами переводили. Вулоб дуже гарно, якби так тут родження українська молодь усе наших весільних звичаїв притримувалась.

Молода й молодий все брали участь в українськім громадськім життю в Честер і обидвоє дуже гарно говорять по українськи. Обидвоє належать до молодечих організацій і гордяться своїм українським походженням. Отже не дивно, що на їх весілля не забуто про допомогу народним цілям. За почином пані Теодосії Стеців і пані Еви Заяць зібрано $21, які на бажання гостей розділено по половині на політичних вязнів і Українську Радіову Програму. Суму $10.50 вислано на політичних вязнів через Обєднання.

Гість.

РОШЕЛ ПАРК, Н. ДЖ.

На інвалідів.

Дня 1-го листопада гром. В. Библюк обходив свої 59-літні уродини й при цій нагоді зібрано на поміч інвалідам $5.75. Ту збірку переслано через Обєднання.

Василь Юсипчук.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На інвалідів.

Переслано через Обєднання $10 на інвалідів від отсих громадян: С. Тураш і І. Є. Тураш по $2; М. С., Г. Ковалишин, С. Шафранський, і С. Студиницький по $1; Т. Марків, С. Медвідь, М. Змурко й Ф. Вівчар по 50 ц.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (57)

Але в тім моменті, коли Тарзан, зловивши одного з чорних на линву, підтягав його вгору, інший чорний закрався ззаду й намірявся закинути на нього петлю. Це йому й вдалось. Кинувши зручно линвою на Тарзана, він затягнув петлю на його тілі. Сильним сіпненням він мало не струтив Тарзана з пня дерева.

Тарзан знайшовся в дуже критичній ситуації. З низу дикуни радісно закричали. Змагаючись так хвилину, Тарзан випустив цього чорного з рук, щоб рятуватися перед другим напасником. Другий напасник, сіпнувши знову Тарзана, струтив його з пня, але, злітаючи вниз, Тарзан, наче мавпа, схопився по дорозі за чергову галузь.

А далі, добувши блискавкою ножа, перерізав мотуз напасника. Його гадки знов скупчилися над тим, якби рятувати білих. Небезпеки в боротьбі ніколи не відтягали його від раз наміреної цілі. „Треба рятувати наперед одного", подумав він собі. „Другого врятую пізніше, коли вдасться; а може не вдасться його зовсім урятувати?"

Схопивши Кида під паху, він почав перескакувати з ним з галузи на галузь, ховаючись у листях дерев перед чорними. А в поспіху він не мав багато часу приглядатися, де ставить ноги: в часі втечі він станув на одну галузь, що була всохла і трохи надігнила. Ця галузь заломалась під ним і він злетів униз.

У гостях.

— Дуже мені приємно запізнатися з вами. Я вже багато чула про вас...

— Може бути, одначе нічого мені не доказали...